

WSPÓLNE STANOWISKO RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH ORAZ
KOMISJI EKSPERTÓW DS. PRZECIWDZIAŁANIA BEZDOMNOŚCI PRZY
RZECZNIKU PRAW OBYWATELSKICH

W sprawie sytuacji osób w kryzysie bezdomności w okresie stanu zagrożenia
epidemicznego

Warszawa, 19.03.2020r.

1. Osoby doświadczające bezdomności znajdują się obecnie w szczególnej sytuacji, wymagającej szczególnego wsparcia ze strony władz państwowych i samorządowych, ponieważ nie posiadają miejsca, w którym mogą bezpiecznie odizolować się i uniknąć zakażenia wirusem Covid-19.
2. Osoby doświadczające bezdomności, ze względu na słabszy stan zdrowia wynikający z życia na ulicy, są szczególnie narażone na zakażenie tym wirusem.
3. Osoby doświadczające bezdomności mają dużo trudniejszy dostęp do opieki medycznej oraz do bieżących, rzetelnych informacji na temat pandemii oraz sposobów zapobiegania zakażeniu (w tym zakresie należy rozważyć użycie megafonów, komunikatów na dworcach i w środkach transportu, zaopatrzenie w odpowiednie sprzęt organizacji pomocowych). Mogą być narażone na przymusową izolację mogącą utrudniać im dostęp do schronienia oraz żywności.
4. Korzystanie ze wsparcia w placówkach zapewniających schronienie (schroniska, noclegownie, ogrzewalnie) oznacza przebywanie w dużej grupie ludzi, w wieloosobowych pomieszczeniach, o słabej wentylacji, w towarzystwie osób, które wcześniej dużo się przemieszczały i przebywały w miejscach publicznych.
5. W reakcji na pandemię, instytucje prowadzące schroniska i noclegownie podejmują wszelkie leżące w ich mocy działania, takie jak: zorganizowanie dodatkowych środków czystości, informowanie mieszkańców i pracowników o wytycznych w związku z zagrożeniem wirusem, przekazywanie i realizacja zaleceń instytucji sanitarno-epidemiologicznych, podjęcie starań o dodatkowe

środki finansowe od właściwych instytucji, zapewnienie żywności wszystkim potrzebującym osobom doświadczającym bezdomności. .

6. Niektóre placówki podjęły decyzję o nie przyjmowaniu nowych mieszkańców i zamknięciu się wraz z przebywającymi w niej mieszkańcami.
7. Instytucje prowadzące placówki dla osób doświadczających bezdomności oraz pomagające takim osobom w przestrzeni publicznej muszą otrzymać wszelkie możliwe wsparcie ze strony państwa i samorządu lokalnego. Nie mogą pozostać osamotnione. Wynika to nie tylko z obowiązujących przepisów, Konstytucji i zobowiązań międzynarodowych wiążących Polskę. **Właściwa opieka i wsparcie dla tej szczególnej grupy obywateli leży w interesie wszystkich i jest niezbędnym elementem przeciwdziałania rozprzestrzenianiu się wirusa.**
8. Władze publiczne mają obowiązek we właściwy i odpowiedzialny sposób zorganizować pomoc dla osób doświadczających bezdomności poprzez zapewnienie środków, alternatywnych miejsc schronienia (dostępnych przez całą dobę), umożliwiających ograniczenie częstotliwości przemieszczania się oraz przede wszystkim poprzez wydanie rzetelnych i szczegółowych wytycznych dla wszystkich podmiotów bezpośrednio pomagającym tym osobom, tak aby wiedziały dokładnie co mają robić i aby takie działania były jednolite w skali kraju. Takie wytyczne zostały w Polsce wydane, lecz wymagają one dopracowania i uszczegółowienia; nie wynika z nich np. kto podejmuje decyzję o poddaniu osoby z objawami testom, kto ma zapewnić środki dezynfekujące i ochrony w sytuacji gdy brakuje ich na rynku lub zwyczajnie są bardzo drogie. Nie można przerzucać na barki poszczególnych instytucji, w tym organizacji pozarządowych, ciężaru podejmowania odpowiedzialnych i często bardzo trudnych decyzji w tym szczególnym czasie, jak również ciężaru zdobywania środków higienicznych, środków ochrony oraz żywności.
9. Nieodzowne jest wykorzystywanie w podejmowanych działaniach doświadczeń innych państw oraz zaleceń i wytycznych przygotowanych przez instytucje międzynarodowe:

Hiszpańska Hogar Si!: <https://hogarsi.org/coronavirus/>

Canadian Network for the Health and Housing of People Experiencing Homelessness, <http://cnh3.ca/resources/>

United States Interagency Council on Homelessness: <https://www.usich.gov/tools.../coronavirus-covid-19-resources/>

Rząd Wielkiej Brytanii: <https://www.gov.uk/.../covid-19-guidance-for-hostel-or-day-ce...>

Oświadczenie Leilani Farha:

https://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=25727&LangID=E&fbclid=IwAR3tXO7gwDIq6Zl1wI0T_BLxrR_EiEr-4DEg0eRt2BTpZWCfw7Ej5wTLfdY

<https://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx...>

Oświadczenie w języku polskim w poście Ogólnopolskiej Federacji na rzecz Rozwiązywania Problemu Bezdomności:

https://www.facebook.com/ofrpb/posts/2334490866653494?__tn__=K-R

10. Niezbędne jest również zaadresowanie potrzeb i wsparcie osób zagrożonych bezdomnością. Wobec przyjętych środków bezpieczeństwa, wiele osób pracujących na podstawie umów cywilnoprawnych (umowy zlecenia, umowy o dzieło), osób pracujących dorywczo, a także osób pracujących nielegalnie, obecnie utraciło źródła dochodu. Aktualna sytuacja sprawia, że właśnie teraz dramatycznie wzrasta zagrożenie bezdomnością wielu gospodarstw domowych.. Odpowiedzią na potrzeby tej grupy i sposobem na zmniejszenie ryzyka bezdomności / popadnięcia w długi powinny być m.in. (i) czasowe zwolnienia od zapłaty czynszów (zwłaszcza w mieszkaniach z zasobów publicznych) / środki stabilizacji lub obniżki czynszów / bezpośrednie wsparcie finansowe na potrzebę zapłaty czynszów / kredytów hipotecznych, (ii) moratorium na eksmisje z powodu czynszu i zaległości hipotecznych; (2) przedłużenie zimowych okresów zakazu eksmisji, (3) zawieszenie opłat za media i innych dodatkowych opłat, przynajmniej na czas pandemii (podobnie Leilani Farha - Specjalna Sprawozdawczyni ONZ ds. Prawa do Odpowiednich Warunków Mieszkaniowych w oświadczeniu z dnia 18 marca).

11. Rzecznik Praw Obywatelskich i Komisja Ekspertów ds. Przeciwdziałania Bezdomności wzywają wszystkie właściwe organy i instytucje do natychmiastowego działania na rzecz wsparcia osób doświadczających bezdomności oraz osób zagrożonych bezdomnością lub wykluczeniem mieszkaniowym. Apelujemy o otwartość na inicjatywy i wskazania płynące od organów, organizacji i instytucji na co dzień wspierających osoby w kryzysie bezdomności i wykorzystywanie ich w planowaniu, delegowaniu i realizacji zadań w tym obszarze.

Tabela zawierająca propozycje konkretnych działań:

<p>Międzyinstytucjonalna współpraca na poziomie JST, szpitali, stacji pogotowia ratunkowego, stacji sanitarno-epidemiologicznych, organizacji pozarządowych prowadzących placówki dla bezdomnych, policji, straży miejskich, straży kolejowych przy wsparciu MRPiPS i MZ</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. wypracowanie szczegółowych procedur bezpieczeństwa dla placówek dla osób bezdomnych 2. wypracowanie szczegółowych procedur bezpieczeństwa wobec osób bezdomnych przebywających w przestrzeni publicznej 3. uproszczenie procedur przekazywania żywności z Banków Żywności do organizacji pozarządowych 4. wypracowanie szczegółowych procedur i bezpiecznych miejsc dystrybucji żywności dla osób pozostających poza placówkami 5. informacja dla podmiotów gastronomii oraz sklepów spożywczych o możliwości przekazywania żywności placówkom dla osób bezdomnych
<p>Działania wobec osób przebywających w placówkach dla bezdomnych</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. kontrola zaopatrzenia w środki ochrony i dezynfekcji 2. bieżące uzupełnianie zaopatrzenia w środki ochrony i dezynfekcji 3. dystrybucja materiałów informacyjnych dotyczących bezpiecznych zachowań 4. w razie podejrzenia zarażenia natychmiastowa kwarantanna szpitalna i testy na obecność Covid-19
<p>Działania wobec osób przebywających w przestrzeni publicznej</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. kontrola miejsc niemieszkalnych, ulic, dworców, przystanków komunikacji miejskiej, parków itp. 2. w razie podejrzenia zarażenia natychmiastowa kwarantanna szpitalna wobec osób z objawami grypy i testy na obecność Covid-19. 3. bezpieczna dystrybucja żywności
<p>Działania wobec osób zagrożonych bezdomnością</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. czasowe zwolnienia od zapłaty czynszów / środki stabilizacji lub obniżki czynszów – np. <ul style="list-style-type: none"> ▪ wobec najemców lokali komunalnych/lokali z zasobów publicznych, którzy ze względu na przyjęte środki bezpieczeństwa utracili możliwość zarobkowania, powinny zostać wprowadzone zwolnienia z opłat czynszu, ▪ wobec innych lokatorów, którzy obecnie nie osiągają dochodów ze względu na panującą sytuację – wprowadzić bezpośrednią pomoc finansową na potrzeby mitygacji skutków braku zarobków i umożliwienia im zapłaty czynszu. 2. moratorium na eksmisje z powodu czynszu i zaległości hipotecznych

	3. odroczenie spłaty kredytów hipotecznych dla osób dotkniętych wirusem / odczuwających finansowe skutki przyjętych środków4. przedłużenie zimowych okresów zakazu eksmisji, (4) zawieszenie opłat za media i innych dodatkowych opłat, przynajmniej na czas pandemii

Adam Bodnar
Rzecznik Praw Obywatelskich

Adriana Porowska
Współprzewodnicząca Komisji Ekspertów
Ds. Przeciwdziałania Bezdomności

Kamilla Dołowska
Współprzewodnicząca Komisji Ekspertów
Ds. Przeciwdziałania Bezdomności